

Otevřený dopis ministru životního prostředí Mgr. Petru Hladíkovi

Včelařství v regionu Křivoklátska ve vztahu k záměru vyhlásit Národní park Křivoklátsko

(NPK – národní park Křivoklátsko, ZOPK – zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění)

Vážený pane ministře,

včelařství je tradiční lidskou činností v oblasti Křivoklátska po mnoho století. Z původních sběračů medu divokých včel se ve středověku stali chovatelé včel. Již ve 14. stol. vznikají v českých zemích včelařské cechy. V průběhu 18. a 19. stol. je již rozšířen cílený úlový chov včelstev spojený s výběrem vhodných geografických ras včely medonosné k šlechtění hospodářských kmenů.

V současné době je převážně, a již po mnoho generací, chována včela medonosná kraňská, původem z jihovýchodní Evropy (podobně jako například borovice černá, která je na Křivoklátsku považována za geograficky nepůvodní druh).

Oblast Křivoklátské pahorkatiny je pro chov včel velice příhodným regionem. Klimaticky jde o oblast mírně teplou, mírně suchou s krátkou zimou a v ČR podprůměrným počtem mrazivých dnů a dnů se sněhovou pokrývkou. Současně jde o území velmi pestré geologicky, orograficky a v té návaznosti jde také o krajinu s vysokou biodiverzitou rostlinných a živočišných druhů v převážně lesnatém území zásadně ovlivněném dlouhodobou, většinou šetrnou, promyšlenou a přírodě blízkou péčí o lesní porosty.

Pestrost dřevinné skladby a celých lesních společenstev je zásadním předpokladem pro nabídku bohaté včelí pastvy. V dřevinném spektru se vyskytuje celá řada nektarodárných a pylonosných dřevin (dva druhy lípy, tři druhy javorů, tři druhy jeřábů, vrby, třešeň ptačí, hrušeň lesní, olše lepkavá, líska obecná a další) a také dřeviny významné pro medovicovou snůšku (javory, lípy, duby, jilmy, jedle, smrk). Dlouhodobě uplatňovaný maloplošný pasečný a podrostní způsob obnovy lesních porostů s delší dobou zajištění kultur je podmínkou existence tzv. pasečných a hajních bylin, například vrbovka úzkolistá, konopice zdobná, třezalka tečkovaná, bršlice kozí noha, starček lesní, divizny, ptačince, pryskyřníky, maliník, ostružiníky a mnohé další druhy.

V prosvětlených, smíšených a listnatých lesích oblasti je vytvářen prostor pro rozvoj bylinného patra. Významné jsou byliny jarního aspektu poskytující dobré podmínky pro jarní rozvoj včelstev (sasanky, kyčelnice, měsíčnice, jaterníky, plicníky a mnohé další). Významné jsou také byliny pozdního jara a časného léta. Většinou jde o statné vytrvalé byliny, jako jsou kopretiny chocholičnaté, zvonky broskvolisté, starčky, rozrazil, jestřábníky, kakosty, vrbiny nebo vrbovky.

Oproti zemědělské krajině nabízí lesní porosty stabilnější a pestřejší potravní nabídku a díky tomu lze také chovat zdravá včelstva s lepší odolností vůči parazitům a chorobám, schopná v plné plné síle přezimovat.

I když je předkladateli návrhu na vyhlášení NPK deklarováno zvýšení biodiverzity na území NP, je to prokazatelně mylná teorie. Přechodem hospodářských, dlouhodobě cíleně vychovávaných porostů na samovolný vývoj a bezzásahovost dojde k homogenizaci lesních porostů, jejich „tmavnutí“ zjednodušení dřevinné skladby, absenci světlomilných druhů, které neobstojí v konkurenci s obnovou habru a buku, dojde k rozpadu starých doubrav a bučin s přechodem do sukcesních stádií s převahou opět habru a buku. Omezeny ve svém výskytu a existenci budou dřeviny jako např. lípy, javory, jeřáby, topol osika, vrby a celá

řada keřů tvořících přechodné keřové formace v násecích hospodářských porostů a podrosty prosvětlených lesů, především doubrav a starých bukových porostů (růže, brslen evropský, bezy, hlohy, líska obecná, čilimník černající, trnka obecná kručinky, vrba jíva). Omezena, nebo zcela vyloučena bude v bezzásahových porostech obnova konkurenčně méně zdatných dřevin jako například jedle bělokoré, dubu zimního, javoru mléče, lípy srdčité a některých dalších dřevin. Podobně v těchto porostech bude omezeno bylinné patro, jehož pestrost byla již částečně popsána.

Velmi významný vliv na vývoj a stav lesních ekosystémů má přítomnost spárkaté zvěře. Navrhovatel NP omezení škod zvěří na lesních porostech staví do pozice jednoho z hlavních argumentů proč je nutné území ochránit institucí NP. Současná situace po třiatřiceti letech regulace zvěře v NP Šumava a čtyřiceti letech v NP České Švýcarsko nijak nenaznačuje, že by situace na Křivoklátsku, kde jsou podmínky pro tento záměr v mnoha aspektech složitější, byla reálně řešitelná v přijatelném časovém horizontu. Ti kdo tvrdí opak jsou buď naivní teoretici a snílci nebo rádo by budoucí lovci v NPK – loveckém revíru bez myslivosti, pod rouškou „záchrany Křivoklátska“. Nevhodný tvar NP v podobě více než 30 km dlouhého a pouze 3-5 km širokého pásu, umožní trvalý přísun šesti druhů spárkaté zvěře z okolí NP. Žádné, tomuto podobné, místo v republice ani daleko za jejími hranicemi není. Pokud nebude problematika nepřiměřených stavů spárkaté zvěře a přítomnosti geograficky nepůvodních druhů zvěře řešena komplexně na celých areálech výskytu, ideálně v rámci celé ČR, nemají opatření naděje na úspěch. A jaká je souvislost zvěře se včelařstvím? V případě nadměrných stavů a samovolného vývoje lesních porostů bez ochrany obnov dojde k selekci dřevin a významnému snížení biodiverzity, zjednodušení dřevinné skladby i bylinného patra stávajících porostů. V případě nadměrného odlovu a při dlouhodobém omezení přirozených druhů lesních spásačů naopak dojde k prosazování konkurenčně silnějších, stín snášejících dřevin, houstnutí a tmavnutí porostů, omezení biodiverzity a snížení úživnosti území pro hmyz, tedy i včely, ale v té souvislosti také pro plazy, obojživelníky, ptáky a hmyzožravé savce.

Popisovaný vývoj porostů není abstraktní teorií, ale skutečností, kterou je možné deklarovat v lesních porostech, nebo jejich částech po celém Křivoklátsku a především v jeho centrální části. Fragmentované lesní porosty hospodářských lesů v podmínkách Křivoklátska jsou mozaikou mnoha typů porostů a typů ekosystémů v nejrůznějších fázích vývoje, jsou jedinečné svou pestrostí, jsou laboratoří lesnictví i mnoha dalších odvětví přírodních věd již po mnoho lidských i lesních generací. Včelařství do této mozaiky zapadá jako jedno z koleček velkého soukolí fungujícího mechanismu.

Bohužel, nespátřujeme rizika jen v omezení množství, kvality a pestrosti včelí pastvy na území NPK a v jeho ochranném pásmu, tedy v celé CHKO, ale také v dostupnosti a možnosti provozovat chov včel, omezení umístování včelstev, ztrátě značky regionálního produktu a v možném konečném důsledku také ve ztrátě identity „Křivoklátského včelaře“.

K bližšímu vysvětlení předchozí věty uvádím:

- **§ 16 ZOPK Základní ochranné podmínky národních parků, odst 1. Na celém území národních parků je zakázáno: písm. i) vypouštět živočichy, kromě vypouštění živočichů na základě schválených záchranných programů, nebo živočichů vyléčených záchrannými stanicemi v místě jejich nálezu.** Je umístění včelstev, nebo úlet roje vypouštěním živočichů?
- **Odst. 2 Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno písm. b) používat prostředky, nebo vykonávat činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů v rozporu s cíli ochrany zón národního parku nebo s režimem zón národního parku.** Je činnost včelařská, vypouštění stáliců jedinců hmyzu na území NP a dalších stáliců jedinců v doletové vzdálenosti od hranice NP takovou činností? To se můžeme pravděpodobně dozvědět až po několika letech od vyhlášení NP.
- **Odst. 2 Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno písm. h) používat biocidy mimo budovy.** Včelí úl není budova a není-li umístěn v zastavěném území, jsou opatření proti varoaze a dalším parazitům v rozporu s ustanovením neboť jak říká obecná definice: biocid = (řec. bio = život + cidó = ničím) je obecně látka používaná k hubení, tlumení nebo omezování růstu škodlivých organismů ve všech oblastech lidské činnosti.
- **Odst. 2 Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno písm. l) vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, s výjimkou vjezdu a setrvání vozidel základních složek integrovaného záchranného systému, obecní policie,**

ozbrojených sil České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, dalších orgánů veřejné moci, veterinární služby, vozidel správců vodních toků, provozovatelů vodovodů a kanalizací, energetických soustav, ropovodů, produktovodů a veřejných komunikačních sítí při plnění jejich úkolů nebo vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření v národním parku a vozidel vlastníků a nájemců nemovitých věcí v souvislosti s jejich užíváním. Vjezd za účelem umístování a obhospodařování včelstev v ustanovení jako výjimka uveden není. V případě, že nejde o majitele lesního nebo zemědělského pozemku, je v současné době s povolením ke vjezdu a souhlasem vlastníka možnost umístovat včelstva na lesních pozemcích. O vůli orgánu ochrany přírody vyhrazovat místa pro tento účel v NP se nechá sice uvažovat, ale jaká bude praxe, nevíme. Že výklady a přístupy k ustanovením zákona jsou dynamické a proměnlivé, to však již víme z praxe současné.

- **V případě znění § 38a odst. (1) ZOPK „Zásady péče o národní parky a jejich ochranná pásma, (dále jen Zásady péče), jsou koncepční odborné dokumenty ochrany přírody, které na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu ekosystémů národních parků a jejich ochranných pásem stanoví rámcové zásady péče nezbytné pro zachování nebo zlepšení stavu předmětů ochrany národních parků a v ochranných pásmech pro zabezpečení národních parků před nepříznivými vlivy z okolí. Zásady péče dále stanoví postup a způsob naplňování dlouhodobých cílů ochrany národních parků a jejich poslání. Zásady péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody.“** Nelze v žádném směru předpovídat, do jaké míry bude zasaženo území CHKO Křivoklátsko, a zda bude zásadním způsobem změněn přístup v rozhodování ze strany orgánů ochrany přírody a ostatních orgánů státní správy na území CHKO, neboť celé území bude ve věcech správního rozhodování podřízeno NPK. Dokument Zásady péče vznikne v gesci NP, schvaluje jej rada NP a v případě neshody rady rozhoduje MŽP – v přípravě a projednávání záměru na vyhlášení NP bez účasti samospráv a správních orgánů, vlastníků pozemků, odborných organizací spolků apod. Nikdo při projednávání záměru a vyhlášení NP netuší, co bude obsahem Zásad péče. Aniž bychom chtěli napovídat, ptáme se, jak dlouho bude trvat, než bude chov včel jako hospodářská činnost a vypouštění geograficky nepůvodních organismů v regionu vyhodnoceno jako činnost neslučitelná se samovolným vývojem ekosystémů v NP a jeho ochranném pásmu, nebo v doletové vzdálenosti což je téměř totožné území?

Na závěr ještě poznámka k regionálním produktům Křivoklátska.

Propagátoři NPK často zmiňují podporu regionálních produktů jako přínos NP (Důvodová zpráva k usnesení zastupitelstva SČ kraje, Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace, shrnutí závěrečné zprávy RIA). Nikdo ve svých dokumentech, novinových článcích a prohlášeních tyto produkty nevyjmenovává. Které to tedy jsou? A jsou vůbec nějaké regionální produkty Křivoklátska, tedy něco co tu člověk křivoklátský tvořil a nadále vytváří a nabízí lidem z jiných regionů?

Žijeme většinou v malých obcích v křivoklátské oblasti a máme zkušenosti s prací v nejrůznějších oborech i v samosprávách obcí. My bychom měli nejlépe znát odpovědi na otázky týkající se regionálních produktů. Popisujeme je v pořadí významnosti podle poptávky po těchto produktech, a podle váhy, kterou jim na základě vlastních zkušeností a znalostí regionu přisuzujeme:

1. Kult české státnosti a od jejího vzniku po současnost (vrch Velíz, knížecí dvorec Zbečno, královské hrady Žebrák a Točnick, Krakovec, Týřov, Křivoklát, zámek Lány a obora Lány).
2. Produkční potenciál velkého krajinného celku prezentovaný přírodě blízkým a trvale udržitelným lesnictvím – dřevní hmota, vzdělávání a výzkum v lesnictví i mnoha dalších oborech ve vztahu k lesním ekosystémům.
3. Lovecké revíry – výkon práva myslivosti a zvěřina.
4. Individuální krátkodobá rekreace v trvání ½ - 1 den, ve vazbě na první tři body, a také ve vazbě na současnou ochranu přírody a krajiny.
5. Pobytová rekreace v soukromých rekreačních objektech, chatách a chalupách (jen chat pro individuální rekreaci je v CHKO Křivoklátsko mimo zastavěná území obcí přibližně 6.000).
6. Obraz Křivoklátska v literatuře a filmu (od starých kronikářů přes Viktora Palivce, a Otu Pavla až po Josefa Fouska, filmy Smrt krásných srnců, Zlatí úhoři).

7. Med a další včelí produkty.
8. Lokace pro natáčení filmových exteriérů.

V minulosti bylo mnoho dalších, dnes již zaniklých regionálních produktů jako například mlynářské produkty, košíkářské výrobky, sušené ovoce, dřevěné uhlí nebo český tramping.

Jak vyplývá z výše uvedených osmi bodů, deklarování propagace regionálních produktů prostřednictvím NPK lze vyhodnotit pouze jako klamavou reklamu a prázdnou frázi. Předkládat samotný NPK jako regionální značku by potom bylo padělkem, protože v žádném případě nejde o místní produkt, tím je pro nás především poctivý křivoklátský med, jehož tradice trvá již po mnoho staletí a byl vždy nedílnou součástí hospodářské činnosti na Křivoklátsku.

Dne 29. 4. 2024 za ZO Křivoklát Českého svazu včelařů, z. s., IČ: 63804387, 270 23 Křivoklát 166

sepsal Ing. Pavel Moucha, člen výboru ZO

Za statutární orgán

Ing. Jan Rajský, jednatel ZO